

רשומות

הצעות חוק

17 בנובמבר 1958

364

ה' בכסלו תשי"ט

עמוד

78

חוק אימוץ ילדים, תשי"ט--1958

חוק אימוץ ילדים, תשי"ט-1958

1.	בית המשפט רשאי, לפי בקשת המאמץ, ליתן צו אימוץ אם נוכח שהאימוץ יהיה לטובת המאומץ.	צו האימוץ
2.	אין אימוץ אלא באדם שלא מלאו לו 18 שנה.	כשירות המאומץ
3.	אין אימוץ אלא על ידי — (1) איש ואשתו יחד; (2) אדם שבן-זוגו הוא הורה המאומץ או אימץ אותו לפני כן; (3) אדם בלתי נשוי שמלאו לו 30 שנה.	כשירות המאמץ
4.	אין אימוץ אלא על ידי מי שגדול מן המאומץ לפחות 18 שנה; אולם במאמץ שבן-זוגו הוא הורה המאומץ רשאי בית המשפט לתת צו אימוץ אף בלא קיום תנאי זה.	הבדל בגיל
5.	היה המאומץ מסוגל להבין בדבר, לא יתן בית המשפט צו אימוץ, אלא אם נוכח שהמאומץ רוצה באימוץ על ידי אותו מאמץ.	הסכמת המאומץ
6.	בית המשפט לא יתן צו אימוץ אלא אם המאומץ היה סמוך על שולחן המאמץ לפחות ששה חדשים לפני מתן הצו.	תקופת מבחן
7.	בית המשפט לא יתן צו אימוץ אלא אם נוכח שהורי המאומץ מסכימים לאימוץ. אין צורך שההורים ידעו מי הוא המאמץ.	הסכמת הורים
8.	הביעו הורי המאומץ את הסכמתם לאימוץ באחת הדרכים שנקבעו לכך בתקנות, רשאי בית המשפט לקבל זאת כהוכחה להסכמתם.	דרכי הסכמת הורים
9.	הסכמת הורים שניתנה לפני לידת המאומץ או תוך שלושה חדשים לאחר לידתו — בטלה. הורה רשאי לחזור בו מהסכמתו כל עוד לא ניתן צו האימוץ.	בייגים להסכמת הורים
10.	אין צורך בהסכמתו של הורה שהפקיר את המאומץ או סירב להסכים לאימוץ מטעמים שרירותיים בלתי הוגנים בלבד או שאינו יכול להביע דעתו או שאין אפשרות סבירה לברר דעתו.	פטור מהסכמת ההורים
11.	צו אימוץ יוצר בין המאמץ לבין המאומץ כל אותן החובות והזכויות הקיימות בין הורים לבין ילדיהם; הוא מפסיק את החובות והזכויות שבין המאומץ לבין הוריו ושאר קרוביו; ואולם — (1) בית המשפט רשאי, אם ראה סיבה לכך, לצמצם בצו האימוץ, את התוצאות האמורות; (2) צו האימוץ אינו פוגע באיסורי נישואין בין המאומץ לבין קרוביו.	תוצאות האימוץ
12.	תוצאות האימוץ חלות מיום מתן צו האימוץ, אולם בית המשפט רשאי לקבוע, בצו האימוץ, שתוצאותיו, כולן או מקצתן, יחולו מיום אחר.	מועד תקפו של האימוץ

ילד - לרבות מאומץ	13. בכל חיקוק ובכל מסמך שדובר בהם בילדו של אדם - ילדו שאומץ במשמע, חוץ אם כוונה אחרת פורשה או משתמעת.
שמירת חוקים אחרים	14. הוראות הסעיפים 11 ו-12 אינן גורעות מכל חוק אחר הקובע תוצאות של אימוץ.
צו ביניים	15. הוגשה בקשת אימוץ, רשאי בית המשפט, בצו ביניים, להעמיד את המאומץ ברשות המאמץ עד להחלטה על בקשת האימוץ, אך לא יותר משנתיים; החליט לעשות כן, יקבע בית המשפט בצו הביניים את החובות והזכויות שבין המאמץ לבין המאומץ לתקופה זו.
ביטול צו	16. בית המשפט רשאי לבטל צו אימוץ או צו ביניים אם נוכח שהתנאים האמורים בסעיפים 2, 3, 4 או 7 לא היו קיימים או שהחובות המאמץ כלפי המאומץ או חובות המאומץ כלפי המאמץ הופרו הפרה חמורה המצדיקה את ביטול האימוץ.
ביטול במקרה מיוחד	17. ניתן צו אימוץ בלי הסכמתו של הורה מפני שלא יכול היה להביע דעתו או שלא היתה אפשרות סבירה לברר דעתו, ולאחר מתן הצו חלפה סיבה זו ואותו הורה ביקש לבטל את הצו, רשאי בית המשפט לבטלו אם נוכח שלפי הנסיבות המיוחדות של הענין מן הצדק לעשות כן.
תוצאות הביטול	18. ביטולו של צו אימוץ או של צו ביניים מנתק את החובות והזכויות שבין המאמץ לבין המאומץ; ביטולו של צו אימוץ מחדש את החובות והזכויות בין המאומץ לבין הוריו ושאר קרוביו אלא אם כן בית המשפט, בצו הביטול, הורה על כך.
חייב במזונות	19. בוטל צו אימוץ בשל אשמתו של המאמץ, רשאי בית המשפט לחייבו במזונות המאומץ לתקופה שתיראה לבית המשפט.
סמכות בית המשפט	20. בית המשפט המוסמך לפי חוק זה הוא בית המשפט המחוזי שבאזור שיפוטו נמצא מקום מגוריו של המאומץ.
סודיות	21. בית המשפט רשאי לקיים דיון לפי חוק זה בדלתיים סגורות ככל שיראה סיבה לכך.
ענין אימוץ - גידן קטין	22. כל ענין לפי חוק זה הוא "גידן קטין" כמשמעותו בחוק הסעד (סדרי הדין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955.
אפוטרופוס לצורך הדין	23. מאומץ שאין לו מי שמייצג אותו בבית המשפט, רשאי בית המשפט, בכל עת ואף אם לא נתבקש לכך, למנות לו אפוטרופוס לצורך הדיונים לפי חוק זה.
ערעור	24. צו אימוץ, צו ביניים, ביטול של אלה וסירוב לתתם או לבטלם, דינם, לענין ערעור, כדין פסק דין בענין אזרחי.
סמכות מבחינה בינלאומית	25. בתי המשפט בישראל מוסמכים לתת צווים לפי חוק זה כשמקום מושבו של המאומץ הוא בישראל; לענין חוק זה, מקום מושבו של מאומץ הוא המקום בו נמצא מרכז חייו.
משפט בינלאומי פרטי	26. על תנאי האימוץ יחול חוק מקום מושבו של המאומץ בשעת האימוץ; על תוצאות האימוץ יחול חוק מקום מושבו של המאומץ בשעה שנוצרה החובה או הזכות הנדונה; על ביטול האימוץ יחול חוק מקום מושבו של המאומץ בשעת הביטול.
עבירות	27. המציע או נותן והמבקש או מקבל תמורה בכסף או בשווה כסף בעד אימוץ או בעד תיווך לאימוץ, שלא ברשות בית המשפט, אשם בעוון.

1 ס"ח 187, תשט"ו, עמ' 126.

28. מי שאומץ לפי צו של בית משפט או בית דין דתי לפני תחילת חוק זה, רואים אותו כאילו אומץ לפי חוק זה.

צווי אימוץ
קודמים

29. היו קיימים יחסי אימוץ למשך שלוש שנים לפחות בין אדם שלא מלאו לו 18 שנה לבין אדם שהיה כשיר לאמצו לפי הוראות חוק זה, ולא ניתן צו אימוץ על ידי בית משפט או בית דין דתי לפני תחילת חוק זה, רשאי בית המשפט לתת צו אימוץ אף אם למאומץ מלאו בינתיים 18 שנה, ובלבד שהבקשה לכך הוגשה תוך שנה אחת מתחילת חוק זה.

קיום אימוצים

30. בקשות בעניני אימוץ שהיו תלויות ועומדות ערב תחילתו של חוק זה בבית משפט, ידון בהן בית המשפט לפי חוק זה.

בקשות תלויות

31. בסעיף 51(1) לדבר-המלך-במועצתו לפלשתינה (א"י), 1922-1947, תימחק המלה "ואימוצים".

תיקון חוק

32. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו לרבות תקנות סדרי דין בדבר הצדדים הרשאים לפנות לבית המשפט לפי חוק זה והצדדים שבית המשפט יתן להם הזדמנות להביא לפניו ראיותיהם וטענותיהם ובדבר ניהול מקצת הדיון בנוכחותם של מקצת הצדדים בלבד.

ביצוע ותקנות

דברי הסבר

"אין לך פינה בשדה המשפט בארצנו שהפרוץ בה מרובה כל כך כמו במסכת קטינים, ובמיוחד בסוגיה של אימוץ ילדים, ואין לך ענין שיהא משווע כל כך להסדר על-פי תחיקה ממלכתית... ניתנים צווי אימוץ... שבוע שבוע ויום ויום בדרך של פיקציה בדרך של עיקוף והערמה, בדרך של היקש-לא-היקש, ובדרך של פירושים דחוקים, פלפול ואשליה... הבעיה כולה משוועת להסדר תחיקתי. המדינה חייבת זאת ליתומי השואה, להורים ששכלו את בניהם במלחמת השחרור, לילדים הסרי בית ולמשפחות אשר נמנעה מהן ברכת בנים, וככל שיקדים המחוקק לגזור את הפרצות, כן ייטב לציבור בכללו".

דברים אלה נאמרו, בשנת 1955, על-ידי ממלא מקום נשיא בית-המשפט העליון, השופט חשין, בערעור אזרחי 50/55, הרשקוביץ נ. גרינברגר (פ"ד כרך ט', עמ' 791, בע' 4-803). ואין זה אלא אחד מהמקרים הרבים שבהם בתי המשפט התריעו על העדר חוק אימוץ (ראה, למשל, דברי אותו שופט בע"א 179/53, כהן נ. כהן, פ"ד כרך ט', ע' 1166 עמ' 6-1175). גם בכנסת חזרו ונשמעו בהזדמנויות שונות דרישות נמרצות, מפי רוב הטיעות, לחוקק חוק אימוץ ילדים. לראשונה באה דרישה זו בשעת הדיון בסעיף 13 לחוק האזרחות, תשי"ב-1952, ואכן, עוד בשנת 1952 הכין משרד המשפטים הצעת חוק בנדון זה. הממשלה דנה בהצעה, אך הגשתה לכנסת נתעכבה. מאז שולב ענין האימוץ להצעת חוק היחיד והמשפחה שנתפרסמה על-ידי משרד המשפטים בשנת 1955.

החוק המוצע נוסח על יסוד ההצעות הקודמות והן, תוך שימת-לב להערות שנתקבלו עליהן מאנשי משפט, בעלי נסיון בשטח זה, בארץ ובחול.

חוקי אימוץ קיימים היום בכל הארצות. ארצות אחרות, כגון אנגליה, שזמן רב לא הכירו באימוץ מוסד משפטי מחייב, קיבלו חוקי אימוץ בעשרות השנים האחרונות. גם הולנד שעמדה מנגד ושימשה מקרה בודד של ארץ שלא הכירה באימוץ, נטשה עמדה זו וקיבלה בשנת 1957 חוק אימוץ מפורט. ישראל היא הארץ היחידה המפגרת בנדון זה. ילדים מאומצים נזכרים אמנם בחוקים אחרים של הכנסת, כגון בחוק האזרחות הנזכר לעיל, או בחוק הגנת הדייר, תשט"ו-1955. הם נזכרים שם כדי להשוות את המעמד המשפטי

של ילד מאומץ למעמדם של ילדים אחרים שחוקים אלה באים להקנות להם זכויות או להגן עליהם. אך עצם האימוץ, קשירת הקשר בין המאמץ למאומץ, הנאי האימוץ והוצאותיו הכלליות, ביטול האימוץ וכל שאר העניינים הנוגעים לאימוץ עצמו, לא מצאו עוד הסדר כל שהוא בחקיקה הארצישראלית או הישראלית (פרט לתקנות בית משפט (אימוץ), תשט"ו—1955, אשר התקין שר המשפטים ואשר אינן אלא תקנות סדרי דין).

אימוץ ילדים נזכר בסעיף 51 לדבר-המלך-במועצתו לפלשתינה (א"י), 1922—1947, כאחד העניינים של "המעמד האישי" אשר בהם נזקקים בתי-המשפט "לחוק האישי" של הצדדים. החוק האישי של יהודים הוא המשפט העברי, אך המשפט העברי אינו מכיר באימוץ ילדים במונחו הכולל של מושג זה כפי שהוא נוהג ומוכר בשיטות המשפט הזרות. גם המשפט המושלמי אינו מסדיר אימוץ ילדים. אף על פי כן נוהגים בתי המשפט האזרחיים, ואפילו בתי-הדין הרבניים, לתת גם היום צווי אימוץ, אלא שבהעדר בסיס משפטי של ממש תלויים אלה על בלימה ונוצר המצב המתואר בדברי השופט חשין המובאים לעיל.

החוק המוצע בא לתקן מצב זה.

הוא מסמיך את בתי המשפט המחוזיים — ואותם בלבד — לתת צווי אימוץ (סעיפים 1, 20); קובע את תנאי האימוץ (סעיפים 2—10), את תוצאותיו (סעיפים 11—14), את המקרים שבהם אפשר לבטל צו אימוץ (סעיפים 16—19) וכן עניינים נוספים שונים, כגון צווי ביניים (סעיף 15), סדרי דין בבקשות אימוץ (סעיפים 21—24), כללי המשפט הבינלאומי הפרטי (סעיפים 25—26), עבירות (סעיף 27) וכו'. הוראות מיוחדות באות להשריר אימוצים שנעשו בעבר (סעיפים 28—29).

הקו המנחה של החוק הוא השמירה על טובת הילד העומד לאימוץ (ראה סעיף 1). הכוונה היא לתת למאומץ בבית המאמצים ככל האפשר את מעמדו של ילד טבעי. לכן נדרש הבדל גיל של 18 שנה לפחות בין המאמץ למאומץ (סעיף 4), ואין נותנים צו אימוץ אלא לאחר תקופה של מבחן (סעיף 6 וראה גם סעיף 15 בדבר צווים זמניים). אם היה העומד לאימוץ בר-דעת, אין נותנים צו אימוץ בלי הסכמתו (סעיף 5). האימוץ יוצר בין המאמץ לבין המאומץ כל אותן החובות והזכויות הקיימות בין הורים לבין ילדיהם (סעיף 11).

הוראות מפורטות מבטיחות שלא יינתן צו אימוץ בלי הסכמתם של הורי המאומץ (סעיפים 7, 8, 9), פרט למקרים המיוחדים המפורטים בסעיף 10; ובאחד המקרים האלה פותח סעיף 17 דרך לביטול האימוץ.

עקרונית מנתק האימוץ את קשר החובות והזכויות בין המאומץ לבין הוריו ושאר קרוביו (סעיף 11), ואולם —

(1) אין הוא פוגע באיסורי גישואין בין המאומץ לבין קרוביו;
(2) בית המשפט רשאי, אם ראה סיבה לכך, לצמצם בצו האימוץ את התוצאות הכלליות של האימוץ;

(3) ההוראה הכללית של סעיף 11 אינה גורעת מהוראות חוק אחרות הקובעות תוצאות של אימוץ לגבי ענין מסוים, כגון סעיף 19 להצעת חוק הירושה המקיים את זכויות הירושה על פי דין בין המאומץ לבין משפחתו.
סייגים אלה נקבעו בפירוש בסעיף 11 ובסעיף 14 של ההצעה.

מלבד בכמה פרטים אין תוצאות החוק המוצע שונות מן ההוראות המקבילות של הצעת חוק היחיד והמשפחה. דיגי האימוץ נדונים שם בסעיפים 98 עד 106. דברי ההסבר המפורטים לסעיפים ההם יכולים, איפוא, לשמש הסבר נוסף גם לסעיפים של ההצעה הזאת.

